

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิสตรีของไทย

จัดทำโดย นางสาวกัญญา รัตนาคินทร์

รหัส ๖๕๑๐๔๐

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑๐
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการส่งเสริมสนับสนุนสิทธิสตรีของไทย

นางสุกัญญา รัตนาคินทร์^๑

บทนำ

ถึงแม้ในปัจจุบันผู้หญิงไทยจะได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ แต่ยังมีอุปสรรคที่ไม่เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศได้เต็มตามศักยภาพได้อย่างแท้จริง เช่น ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในระดับสูง ไม่ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมในการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ให้ทัดเทียมกับโอกาสที่ผู้ชายได้รับ การขาดโอกาสในการมีที่ทำกินและสินเชื่อ นอกจากนี้ กระบวนการหล่อหลอมทางสังคมและทัศนคติดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงและผู้ชาย ภาระในการให้กำเนิดบุตรและการเป็นมารดา ตลอดจนความไม่เท่าเทียมกันอันเกิดจากกฎหมายต่าง ๆ ที่ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ของสตรี ตัวอย่างเช่น โอกาสในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของสตรี บทบาทของสตรีในด้านการเมืองยังมีไม่มากนัก สืบเนื่องจากแนวคิดที่ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของบุรุษ” อันเป็นแนวคิดที่ยังคงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปมานาน แม้ในสังคมไทยซึ่งสตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษในทางนิตินัย แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีความเหลื่อมล้ำตามเกณฑ์ของสังคม สตรีอาจจะมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในฐานะผู้ลงคะแนนเสียง ผู้รณรงค์หาเสียงและผู้สนับสนุน แต่ตัวแทนสตรีที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติและมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตและสวัสดิภาพของสตรีเองยังมีน้อยมาก จากสถิติที่ผ่านมาพบว่า จำนวนสตรีที่ดำรงตำแหน่งสำคัญในการตัดสินใจด้านต่าง ในระดับประเทศมีน้อยกว่า ๕% ในระดับจังหวัดมีสตรีได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเพียงประมาณ ๕% ในระดับท้องถิ่นมีสตรีเพียงประมาณ ๑% ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้าน อันเห็นได้ว่าสตรีไทยยังมีบทบาทน้อยมากในการมีส่วนร่วมตัดสินใจบริหารประเทศ ในกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อตัวสตรีเอง ผลที่ตามมาคือ การเลือกปฏิบัติต่อสตรียังมีให้เห็นอยู่มากในสังคมไทย กลวิธีที่มีประสิทธิภาพอย่างไรในการที่จะก้าวไปสู่สังคมที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายนั้น การสร้างความร่วมมือร่วมใจกันจากทุก ๆ ฝ่าย ตั้งแต่รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มผลักดัน สาธารณชน รวมทั้งสื่อมวลชน^๒ ว่าทำอย่างไรที่จะหาวิถีทางที่จะให้ประเด็นหญิงและชายสอดแทรกอยู่ในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ประเด็นสำคัญคือวิธีการเพิ่มจำนวนสตรีที่มีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายให้มากขึ้นให้มีโอกาสเข้ามาสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นมีความจำเป็นหรือไม่ประการใด รวมทั้งความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างรัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มผลักดันต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรสตรีและสื่อมวลชนที่จะดำเนินการหรือวิธีการใดที่จะทำให้ออกุศลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

^๑ อัยการพิเศษฝ่ายยุทธศาสตร์และฐานข้อมูลคดีค้ำมนุษย์ สำนักงานคดีค้ำมนุษย์ สำนักงานอัยการสูงสุด

^๒ ปริชญ์ ปราชญานูพร, “องค์กรสตรีกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิงไทยในกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของรัฐ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๗

ผู้เขียนจึงประสงค์จะทำการศึกษาวิเคราะห์หลักประชาธิปไตยในความเสมอภาคที่สนับสนุนส่งเสริม เพื่อให้โอกาสแก่ผู้หญิงในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง ในการตัดสินใจต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตน กลุ่มคน ในประเทศไทย ได้มากขึ้น จากข้อมูลสถิติต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าสิทธิสตรีของไทยยังไม่มีเสมอภาคด้านโอกาสอย่างแท้จริงภายใต้หลักประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม เช่น ประเด็นของสตรีที่ไม่สามารถประกอบอาชีพบางอย่าง หรือประกอบอาชีพของบุรุษได้ ประเด็นของความไม่สามารถพัฒนาตนเองให้ขึ้นสู่ระดับบริหารได้ การถูกครอบงำความคิดเห็นโดยบุรุษ ฯลฯ อันทำให้สถานะของสตรีเป็นรองจากบุรุษ เนื่องจากในปัจจุบันแม้จะปรากฏข้อมูลในหลายประเทศว่ามีสตรีที่มีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษทั้งในด้านการศึกษา หน้าที่การงานและเสรีภาพในการดำรงชีวิต อันเนื่องมาจากการยอมรับของสังคมในเรื่องความเท่าเทียมกัน ปรากฏบทบาทของสตรีในการเป็นผู้นำประเทศในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย หรือสตรีในบางประเทศสามารถก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งสำคัญในระดับผู้นำประเทศได้ โดยสามารถดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลายาวนานและบางคนได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่ง ๒-๓ สมัย อันสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการเป็นผู้นำและการมีบทบาททางการเมืองของสตรี หรือมีมาตรการกลไกใดมาสนับสนุนบทบาทสตรีให้มีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าสัดส่วนทางการเมืองระหว่างบุรุษกับสตรี พบว่าจำนวนสตรีดำรงตำแหน่งทางการเมืองน้อยกว่าบุรุษถึง ๓ เท่า^๓ แม้ว่าที่มาของปัญหาของสิทธิสตรีล้วนเกิดจากค่านิยม ความเชื่อมั่นและการยอมรับความสามารถของสตรีในสังคม ทำให้สตรีไม่มีเสรีภาพอย่างเต็มที่ แต่ผู้เขียนจึงประสงค์จะศึกษาในประเด็นที่ว่า การเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติทางสังคมโดยให้โอกาสในเรื่องของจำนวนโควตา หรือควรมีการระบุตำแหน่งที่นั่งของสตรีเพื่อเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในทางการเมืองหรือในทางการเมืองการบริหารทางการเมือง ก้าวมาเป็นผู้บริหารในระดับสูงหรือผู้นำประเทศ ถ้าสามารถทำได้จะส่งผลดีขึ้นต่อความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายได้จริงหรือไม่ หรือควรใช้มาตรการสนับสนุนของภาครัฐภาคเอกชนใดบ้างในอันที่จะทำให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เพื่อหาคำตอบโจทยที่ว่า การสนับสนุนส่งเสริมจำนวนสัดส่วนหรือโควตาจะเป็นเปิดโอกาสให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดตัดสินใจนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อสตรีเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายตามหลักประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

หลักความเสมอภาคระหว่างหญิงชายตามหลักประชาธิปไตย

“ประชาธิปไตย” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า Demos หมายถึง ประชาชน กับ Kratien หมายถึง การปกครอง ดังนั้น ประชาธิปไตย หรือ democracy จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน โดยอำนาจสูงสุดในการปกครองจะมาจากประชาชน

^๓ พระครูรัตนาวโรสุตฺถิ์ และคณะ, “สิทธิสตรีกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย” วารสารพุทธมัตต์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๕)

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์ และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักต่าง ๆ หลายประการ เช่น หลักเสรีภาพ (Liberty) หลักความเสมอภาค (Equality) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty) หลักการเสียงข้างมากที่ คຸ່ມครองเสียงข้างน้อย (The Rule of Majority)

หนึ่งในหลักการของประชาธิปไตยที่สำคัญและเป็นประเด็นในการที่ผู้เขียนประสงค์จะ ศึกษาวิเคราะห์ คือหลักความเสมอภาค ที่หมายถึงความเท่าเทียมกันของคนในสังคม อันเป็นความเท่าเทียมกันของมนุษย์ และความเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกันซึ่งหลักประชาธิปไตยในหลักความเสมอภาคมีหลาย ด้าน เช่น ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคตามกฎหมาย ความเสมอภาคในด้านโอกาส ความเสมอภาคในทางการเมือง ความเสมอภาคในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ความเสมอภาคในการรับสมัครรับ เลือกตั้ง หรือความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ

ประเภทของหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายสามารถแยกประเภท ของหลักความเสมอภาคได้ ๒ ประเภทดังนี้

๑ หลักความเสมอภาคทั่วไป

หลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่อาจกล่าวอ้างกับการ กระทำใดๆของรัฐได้ หากเรื่องนั้นมีได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใด มีหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วก็ให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นๆ

๒ หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง

หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องคือ หลักความเสมอภาคที่ใช้เฉพาะภายในขอบเขต เรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับชายและหญิง เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักความเสมอภาคทั่วไปกับหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้น ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นพื้นฐานของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หลักความเสมอ ภาคทั่วไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกๆเรื่องโดยไม่จำกัดขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งและบุคคลทุกคน ย่อมอ้างหลักความเสมอภาคทั่วไปได้ ส่วนหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องอาจถูกจำกัดโดยใช้เฉพาะ เรื่องหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองเท่านั้น โดยหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นยังถือ เป็นหลักกฎหมายพิเศษซึ่งย่อมมาก่อนหลักความเสมอภาคทั่วไป ถ้ากฎหมายใดได้รับการพิจารณาหลัก ความเสมอภาคเฉพาะเรื่องแล้วก็ไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาตามหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก

พัฒนาการหลักความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายในประเทศไทย

ประเทศไทยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.๒๔๗๕ นั้น แนวความคิดในเรื่องหลักความเสมอภาคแบบตะวันตกนั้นไม่ปรากฏอย่างชัดเจน เนื่องจากสมัยนั้นพระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองประเทศ แต่เพียงผู้เดียว หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยคณะราษฎรได้มีการนำหลักความเสมอภาคมาใช้ในประเทศไทย โดยคณะราษฎรได้ประกาศหลักการสำคัญขึ้นมา ๖ ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ และหลักความเสมอภาคก็ถือเป็นหลักการที่สำคัญหลักการหนึ่ง และก็ได้มีการนำหลักความเสมอภาคดังกล่าวมาบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย (พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕)^๔ อย่างไรก็ตาม แม้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.๒๔๗๕ จะมีได้กล่าวถึงหลักความเสมอภาคไว้โดยเฉพาะ แต่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๗๕ นี้ก็เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บัญญัติให้ชายและหญิงมีความเสมอภาค เช่น ในประเด็นการออกเสียงเลือกตั้งโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔ ว่า “ราษฎรไม่ว่าเพศใด...ย่อมมีสิทธิออกเสียงลงมติเลือกผู้แทนหมู่บ้านได้.....” หลังจากนั้นก็มีรัฐธรรมนูญอีกหลายฉบับที่บัญญัติหลักความเสมอภาคไว้โดยชัดแจ้งโดยมักบัญญัติให้ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน อย่างไรก็ตามการใช้กฎหมายของไทยนับตั้งแต่ที่ได้มีการนำหลักความเสมอภาคมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรก หลักดังกล่าวแทบจะไม่ค่อยได้รับการกล่าวถึง หลักความเสมอภาคจึงเป็นเพียงหลักการที่บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้โดยไม่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้พัฒนาการของหลักความเสมอภาคในระบบกฎหมายไทยจึงเป็นไปอย่างจำกัด^๕ โดยทั่วไปหลักความเสมอภาคที่สรุปกันไว้ว่า “ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมาย และควรมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น” นั้น

แต่เหตุใดผู้เขียนจึงได้พบประเด็นที่มีความพยายามในการเรียกร้องความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายในหลักความเสมอภาคในด้านการให้โอกาส กล่าวคือ ข้อมูลจากเวทีสัมมนาวิชาการต่าง ๆ ที่ยังมีการพูดถึงประเด็นการให้โอกาสโดยควรมีการกำหนดสัดส่วนหรือระบบโควตาให้กับสตรี เช่น ในอดีตเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งจัดโดยสถาบันพระปกเกล้า ที่สำนักวิจัยและพัฒนาจัดงานสัมมนาวิชาการร่างรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงความสำคัญของ “ความเสมอภาค” ว่าเป็นสิ่งที่จะนำสังคมไปสู่ความเท่าเทียม ยุติธรรม เป็นธรรมอย่างแท้จริง โดยต้องสร้างความเสมอภาคเฉพาะให้เกิดขึ้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ...และในเวทีนี้ยังมีในส่วนประเด็นสิทธิสตรีที่ได้กล่าวถึงการกำหนดสัดส่วนผู้หญิงในสภา และการกำหนดโควตาผู้หญิงในบัญชีรายชื่อ ซึ่งได้ยกตัวอย่างประเทศต่าง ๆ ที่มีการกำหนดสัดส่วน

^๔ บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, พิมพ์ครั้งที่ ๓ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗, หน้า ๑๕๘

^๕ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย พิมพ์: ครั้งที่ ๑๑, ๒๕๖๔

เหล่านี้และสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้” หรือเมื่อสองสามปีที่ผ่านมา เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓ จัดงานเสวนาในหัวข้อ “สิทธิมนุษยชน-สิทธิสตรี ในรัฐธรรมนูญ และสถานการณ์ปัจจุบัน” ของมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ที่สมาคมธรรมศาสตร์ และได้มีการกล่าวถึงในปัญหาเรื่องสิทธิสตรีว่า ไม่มีทางได้รับการแก้ไขเพราะคนที่ทำหน้าที่ออกนโยบายและกฎหมายยังอยู่ภายใต้ความคิดชายเป็นใหญ่และคนกุมอำนาจยังมีแต่ผู้ชาย ในเวทีแห่งนี้จึงเสนอให้มีระบบโควตาของผู้หญิงในระบบการเมือง ซึ่งในปัจจุบันมีผู้หญิงในระบบการเมืองประมาณ ๑๔% ซึ่งแม้จะมากขึ้นแล้วก็ตาม ซึ่งในเวทีนี้ได้มีการนำเสนอไว้ว่าควรกำหนดไว้ในกฎหมายเลยว่าให้มีที่นั่งประมาณ ๓๐% เพื่อให้กลับมาแก้ปัญหาอื่น ๆ ในสังคมได้^๖

หลักเกณฑ์ของหลักความเสมอภาค

หลักแห่งความเสมอภาคเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่โดยการใช้หลักความเสมอภาคที่มีความหลากหลายในการปฏิบัติเนื่องจากสาระสำคัญของข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการปฏิบัติแก่บุคคลตามหลักความเสมอภาคย่อมแตกต่างกันไปทั้งนี้ย่อมต้องเป็นความแตกต่างที่ยอมรับได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมีดังนี้

๑. หลักเกณฑ์การปฏิบัติให้เท่าเทียมกันหรือข้อห้ามเลือกปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคหลักแห่งความเสมอภาคได้ปรากฏเป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติซึ่งมีผลเป็นการผูกพันองค์กรของรัฐที่จะต้องเคารพและปฏิบัติตาม โดยในการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวมีหลักเกณฑ์กว้างๆ ดังนี้

๑.๑ ต้องใช้กฎเกณฑ์อันเดียวกันกับทุกคนเว้นแต่ว่าสถานการณ์แตกต่างกันไป หลักเกณฑ์ทั่วไปของการปฏิบัติคือต้องใช้กฎเกณฑ์เดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน เว้นแต่ว่าสถานการณ์นั้นแตกต่างออกไป จึงเป็นการต้องห้ามแก่ผู้บัญญัติกฎเกณฑ์ที่จะต้องไม่ออกกฎเกณฑ์ให้มีผลไม่เสมอภาคแก่บุคคล กล่าวคือเหตุการณ์ที่เหมือนกันหรือที่เหมือนกันในสาระสำคัญนั้นต้องได้รับการปฏิบัติโดยกฎเกณฑ์เช่นเดียวกัน แต่หากมิใช่เรื่องที่มีสภาพการณ์อย่างเดียวกันก็สามารถปฏิบัติให้แตกต่างกันได้ ดังนั้นกฎเกณฑ์ที่มาบังคับใช้แก่บุคคลซึ่งออกฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารย่อมมีเนื้อหา รายละเอียด และผลบังคับที่แตกต่างกันไปได้ เช่น ความเสมอภาคในการได้รับบริการสาธารณสุขจากรัฐประชาชนทุกคนสามารถใช้บริการรถเมล์ของรัฐอย่างเสมอภาคทุกคนซึ่งเป็นหลักความเสมอภาคอย่างกว้าง ๆ อีกตัวอย่างหนึ่ง การที่รัฐกำหนดราคาตัวรถไฟเป็นชั้นหนึ่ง ชั้นสองและชั้นสามตามปัจจัยทางเศรษฐกิจของแต่ละคนที่แตกต่างกันไปตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

๑.๒ การใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎเกณฑ์การใช้กฎเกณฑ์ที่ต่างกันนั้น ต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของกฎเกณฑ์ คือ กฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ต้องมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังนั้นถึงแม้จะอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแต่ข้อเท็จจริง

^๖ เวทีสัมมนาวิชาการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งจัดโดยสถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักวิจัยและพัฒนา จัดงานสัมมนาวิชาการร่างรัฐธรรมนูญ ที่มาเว็บไซต์ สถาบันพระปกเกล้า

^๗ วงเสวนาสหสิทธิสตรีเสนอโควตาผู้หญิงในการเมือง ๓๐ % ที่มา เว็บไซต์ il Law เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

อันเป็นสาระสำคัญนั้นแตกต่างกันแล้วกฎเกณฑ์ที่นำมาใช้บังคับนั้นต้องแตกต่างกันไปด้วย แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับนั้นจะต้องเป็นกฎเกณฑ์เดียวกัน เช่นกฎหมายบำเหน็จบำนาญกำหนดให้ข้าราชการต้องรับราชการ ๑๐ ปี ขึ้นไปจึงจะมีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญ ฝ่ายนิติบัญญัติจะออกกฎหมายบัญญัติให้ข้าราชการซึ่งรับราชการเพียง ๒ ปีที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรยกย่องให้ได้รับบำเหน็จบำนาญเท่ากับข้าราชการซึ่งได้บำนาญ ๑๐ ปีเช่นนี้หาได้ไม่ เพราะเมื่อเหตุไม่เหมือนกันคือเวลาราชการไม่เท่ากันก็ควรได้รับผลปฏิบัติแตกต่างกันไม่ควรให้ได้รับผลปฏิบัติเหมือนกันแม้ว่าจะอยู่ในสถานะที่เป็นข้าราชการเหมือนกันก็ตามที่

๑.๓ การปฏิบัติให้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากผลประโยชน์มหาชน การปฏิบัติต่อบุคคลตามหลักความเสมอภาคนั้นย่อมต้องคำนึงถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะเหนือประโยชน์ส่วนบุคคลหรือประโยชน์ของปัจเจกชน ดังนั้นจะอ้างหลักความเสมอภาคในการใช้กฎเกณฑ์เพื่อมาคุ้มครองปัจเจกชนนั้นหาได้ไม่ เช่น ในกรณีที่มีความไม่สงบเกิดขึ้นในบ้านเมืองทางการจำเป็นต้องใช้มาตรการบางอย่างเพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขกลับมาสู่บ้านเมืองอย่างรวดเร็วที่สุดและการใช้มาตรการดังกล่าวนั้นสะท้อนให้เห็นถึงการเลือกปฏิบัติและการเคารพต่อหลักแห่งความเสมอภาค ผู้ที่เดือดร้อนจากการกระดังกล่าวจะอ้างหลักแห่งความเสมอภาคต่อรัฐหาได้ไม่

๑.๔ การอ้างประโยชน์สาธารณะเพื่อไม่ต้องเคารพต่อหลักแห่งความเสมอภาคจะต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ การอ้างประโยชน์สาธารณะในการปฏิบัติให้แตกต่างกันนั้นแม้จะถือว่าเป็นการกระทบต่อหลักแห่งความเสมอภาคและก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีการกระทำดังกล่าวนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วก็ไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ การแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้นั้นที่เห็นได้ชัดก็คือ การแบ่งแยกที่เป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ เช่น การแบ่งแยกใน แหล่งกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนา เพศ เป็นต้น

๑.๕ การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมมุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่การเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ หรือการปฏิบัติในทางบวก คือการดำเนินการตามกฎหมายที่แตกต่างกันในลักษณะชั่วคราวที่ผู้มีอำนาจกำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและยกระดับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีสถานะด้อยกว่าบุคคลอื่นเพื่อทดแทนความไม่เท่าเทียมกันที่ดำรงอยู่ ซึ่งหลักการนี้เกิดจากแนวคิดของประธานาธิบดีเคนเนดีและประธานาธิบดีจอห์นสันที่ต้องการสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคมอเมริกา โดยหลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับด้วยการตรากฎหมายสิทธิพลเมือง (Civil Rights Act) ขึ้นเมื่อวันที่ ๒ กรกฎาคม ๑๙๖๔ และศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาดำเนินการตามหลักดังกล่าวโดยการตัดสินในคดี Regents of University of California V. Bakke 438 US265 (1978) ว่าการที่มหาวิทยาลัยสำรองที่นั่ง ๑๖% ของคณะแพทยศาสตร์ให้แก่นักศึกษาชนกลุ่มน้อยต่างๆถือเป็นการเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้หลักการเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่นี้ยังได้รับการรับรองจากศาลประชาคมยุโรปโดยมีการนำหลักเกณฑ์นี้มาตัดสินในคดี Affaire linguistique belge ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๑๙๖๙ ว่า "ความไม่เสมอภาคทางกฎหมายบางประเภทมีขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่เสมอภาคในทางความเป็นจริง"

แต่อย่างไรก็ตาม ในประเทศฝรั่งเศสหลักการนี้กลับมิได้รับการยอมรับเพราะถือว่าขัดกับหลักกับหลักความเสมอภาค โดยตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสได้วินิจฉัยได้ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๑๙๘๒ ว่าการที่รัฐสภาตรากฎหมายกำหนดว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแบบบัญชีรายชื่อ นั้น บัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งจะมีผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลเพศเดียวกันเกินกว่า ๗๕% ไม่ได้ คือว่าขัดกับหลักความเสมอภาคที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

สำหรับประเทศไทยเมื่อได้มีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้มีการกำหนดประเด็น สิทธิการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงไว้ในมาตรา ๙๗ และ มาตรา ๑๑๔ ว่า

มาตรา ๙๗ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนที่จะมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้งและต้องเรียงตามลำดับหมายเลขแล้วให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
- (๒) รายชื่อของบุคคลตาม (๑) ต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนไม่ว่าของพรรคการเมืองใด และต้องคำนึงถึงโอกาสสัดส่วนที่เหมาะสมและความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย

มาตรา ๑๑๔ ให้คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดำเนินการสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมจากผู้ได้รับการเสนอชื่อจากองค์กรต่าง ๆ ในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่าจำนวนที่จะพึงมีตามที่กำหนดในมาตรา ๑๑๑ วรรคหนึ่ง

ในการสรรหาบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของวุฒิสภาเป็นสำคัญ และให้คำนึงถึงองค์ประกอบจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน โอกาสและความเท่าเทียมกันทางเพศ สัดส่วนของบุคคลในแต่ละภาคตามวรรคหนึ่งที่ใกล้เคียงกัน รวมทั้งการให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๕๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎรมิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้น มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

จะเห็นได้ว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดเรื่องการส่งเสริมสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา และเรื่องอื่น ๆ โดยทั้งหมด “การมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรานี้ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน”

แต่ต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ และประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ ฉบับปัจจุบัน มีบทบัญญัติใน

มาตรา ๙๐ “พรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งแล้ว ให้มีสิทธิส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อได้

การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละหนึ่งบัญชี โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งของแต่ละพรรคการเมืองต้องไม่ซ้ำกันและไม่ซ้ำกับรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง โดยส่งบัญชีรายชื่อดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนปิดการรับสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

การจัดทำบัญชีรายชื่อตามวรรคสอง ต้องให้สมาชิกของพรรคการเมืองมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยต้องคำนึงถึงผู้สมัครรับเลือกตั้งจากภูมิภาคต่าง ๆ และความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง” ซึ่งในปี ๒๕๖๒ ประเทศไทยได้จัดการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่มีการรัฐประหาร ในปี ๒๕๕๗ และเป็น การเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๖๐ จะเห็นได้ว่าไม่ได้มีบทบัญญัติกำหนดโควตาเรื่องเพศไว้ เพียงแต่บัญญัติว่าพรรคการเมืองจะต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมระหว่างชายและหญิงในการจัดทำบัญชีรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๙๐ ดังกล่าว

ข้อมูลสถิติของนานาประเทศในรอบ ๒๕ ปีที่ผ่านมา^๔

ระดับโลก พบว่าร้อยละของสตรีในรัฐสภาโดยรวมเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า จากร้อยละ ๑๑.๓ ในปี ๒๕๓๘ เป็นร้อยละ ๒๔.๙ ในปี ๒๕๖๓ โดยในสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาเดี่ยว มีสมาชิกรัฐสภาสตรีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๖ ไปเป็นร้อยละ ๒๔.๙ ขณะที่วุฒิสภาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๙.๔ ถึงร้อยละ ๒๔.๖

ระดับภูมิภาคอเมริกา : มีประวัติของการใช้มาตรการความเท่าเทียมระหว่างชาย-หญิงมาอย่างยาวนาน โดยประเทศในละตินอเมริกา ๑๖ ประเทศมีการใช้กฎหมายระบบโควตา (ไม่ใช่ระบบโควตา ๑๗ ประเทศ) ซึ่งแสดงถึงการพัฒนาการในด้านนี้อย่างมีนัยสำคัญ

ระดับภูมิภาคยุโรป : มีโควตากำหนดสัดส่วนสมาชิกหญิง-ชาย ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในรัฐสภาของประเทศส่วนใหญ่ในกลุ่มประเทศบอลข่าน โควตาผู้สมัครตามกฎหมายถูกใช้ในประเทศแอลเบเนีย บอสเนีย และเฮอร์เซโกวีนา โครเอเชีย กรีซ มอนเตเนโกร เซอร์เบีย และสโลวีเนีย

^๔ สตรีในรัฐสภา : ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๖๓ (Women in Parliament : 1995- 2020) การทบทวนพัฒนาการในรอบ ๒๕ ปี แห่งปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง ที่มา Inter-Parliamentary Union 1889 หน้า 1-13

ทั้งนี้ประเทศมาซิโรเนียเหนือเป็นตัวอย่างที่สำคัญของการมีประสิทธิภาพของการใช้ระบบโควตาระดับสูง ตามกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ภูมิภาคเอเชีย : มีอัตราการเติบโตช้า ๆ อย่างสม่ำเสมอ คือนับตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ สัดส่วนของสตรีในรัฐสภาทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๒ เป็นร้อยละ ๒๐ ซึ่งถือเป็นอัตราที่เติบโตช้าที่สุดของภูมิภาค นับตั้งแต่มีการรับรองปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเป็นต้นมา โดยในปี ๒๕๖๓ มีเพียงสามประเทศคือ ติมอร์-เลสเต เนปาล และอุซเบกิสถาน ที่มีจำนวนสตรีในรัฐสภาเกินร้อยละ ๓๐ โดยเฉพาะเนปาล และติมอร์-เลสเต ที่เกินร้อยละ ๓๐ อันเนื่องมาจากการปฏิรูปกฎหมายหลังความขัดแย้ง กล่าวคือ

- (๑) เนปาล รัฐธรรมนูญปี ๒๕๓๔ กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นผู้หญิงอย่างน้อยร้อยละ ๕ นับตั้งแต่มีการใช้ระบบโควตาในปี ๒๕๖๐ เป็นครั้งแรก ผู้หญิงที่ได้ที่นั่งในสภาอย่างน้อยถึงร้อยละ ๓๐ ของจำนวนที่นั่งในสภาทั้งหมด ในปี ๒๕๕๘ นาง Bidhya Devi Bhandari เป็นประธานรัฐสภาเนปาลที่เป็นสตรีคนแรก ในปีเดียวกันมีผู้หญิงได้รับเลือกเป็นประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกด้วย
- (๒) ติมอร์-เลสเต มีการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งปี ๒๕๕๔ ให้ทุก ๆ สามรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้งมีผู้หญิงหนึ่งรายชื่อ จนการเลือกตั้งในปี ๒๕๕๕ ตัวเลขของผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภามีถึงร้อยละ ๓๘.๕
- (๓) อุซเบกิสถาน มีการนำเรื่องโควตาเพศมาผนวกเป็นกฎหมายเลือกตั้งในปี ๒๕๔๗ ส่งผลให้สัดส่วนของสตรีในรัฐสภาเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒ มีผู้สมัครเลือกตั้งที่เป็นผู้หญิงร้อยละ ๔๑ ปัจจุบันในสภาผู้แทนราษฎรของอุซเบกิสถานมีผู้หญิงเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึงร้อยละ ๓๒

นอกจากนี้ประเทศคาซัคสถาน แม้จะไม่มีกำหนดโควตาเรื่องเพศไว้ก็ตาม แต่นับตั้งแต่ประเทศได้รับเอกราชอีกครั้งในปี ๒๕๓๔ นโยบายของรัฐได้มุ่งหมายให้การสนับสนุนด้านนิติบัญญัติแก่ผู้หญิง คาซัคสถานจึงเป็นประเทศเอเชียกลางประเทศแรกที่จัดตั้งหน่วยงานระดับประเทศเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ คือคณะกรรมการว่าด้วยสตรี ครอบครัว และนโยบายประชากร นอกจากนี้ในปี ๒๕๕๒ ยังได้มีการรับรองกฎหมายว่าด้วยการรับประกันสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย ซึ่งมากำกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับมิติทางเพศ และยังได้นำยุทธศาสตร์ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๙ มาใช้ด้วย ทั้งหมดนี้ส่งผลบวกให้กับสตรีในการเป็นผู้แทนในรัฐสภา ซึ่งในปี ๒๕๖๓ สตรีในรัฐสภามีจำนวนสูงสุดถึงร้อยละ ๒๗.๑ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓.๔ ในปี ๒๕๓๘ และในปี ๒๕๖๒ คาซัคสถานก็มีประธานวุฒิสภาเป็นผู้หญิงเป็นครั้งแรก

จะเห็นได้ว่า ในการเฉลิมฉลองการครบรอบ ๒๕ ปี ของปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการดังกล่าว เป็นโอกาสในการสะท้อนให้เห็นว่าการเป็นผู้แทนในรัฐสภาของผู้หญิงมีความก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใดในช่วง ๒๕ ปีสุดท้ายของศตวรรษ ซึ่งในปี ๒๕๖๓ จึงไม่มีประเทศใดที่ผู้หญิงจะไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกับผู้ชายและหากย้อนไปเมื่อปี ๒๕๓๘

มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ยังไม่ให้สิทธิในการลงคะแนนเสียงแก่ผู้หญิง หรือไม่ให้ผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในปีเดียวกันนี้มีจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกรัฐสภาทั่วโลกถึงร้อยละ ๑๑.๓

มายาคติ (Myth) ต่อผู้หญิง^๙

วันสตรีสากล (๘ มีนาคม ๒๕๖๔) UNDP ได้เผยแพร่งานที่ทำการศึกษาใน ๗๕ ประเทศ มีประชากรรวมกันเป็นร้อยละ ๘๐ ของประชากรโลก พบว่า ๙ ใน ๑๐ (รวมเพศหญิง) ระบุว่าประชากรโลกมีความคิดที่เป็นอคติต่อผู้หญิง เช่น

- มีความเชื่อว่าผู้ชายเป็นนักการเมืองและผู้นำธุรกิจได้ดีกว่าผู้หญิง
- การได้รับการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง
- ผู้ชายควรได้รับสิทธิพิเศษในตลาดแรงงานมากกว่าผู้หญิง

ประเทศที่มีสัดส่วนของผู้มีอคติทางเพศต่อผู้หญิงมากที่สุด คือ ปากีสถาน โดยมีกลุ่มคนที่มียุทธคติต่อผู้หญิงมากถึงร้อยละ ๙๙.๘๑ ตามด้วยกาตาร์ และไนจีเรีย มีร้อยละ ๙๙.๗๓ เท่ากัน

ประเทศที่มีประชากรที่มีความคิดอคติต่อผู้หญิงในสัดส่วนน้อยที่สุด คือ อันดอร์รา ที่ร้อยละ ๒๗.๐๑ ตามด้วยสวีเดน ร้อยละ ๓๐.๑ และเนเธอร์แลนด์ ร้อยละ ๓๙.๗๕

ส่วนฝรั่งเศส อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ประชากรมีอคติต่อผู้หญิงอย่างน้อยที่สุดหนึ่งเรื่อง (ในบรรดาสามเรื่อง) มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ ๕๖.๐, ๕๔.๐ และ ๕๗.๓๑ ตามลำดับ

นอกเหนือจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สาธารณสุข และเศรษฐกิจ แล้ว UNDP ยังชี้ให้เห็นสิ่งที่ทำลายที่นากลัวที่สุดที่พบในรายงานการศึกษานี้ คือ มีกลุ่มคน ร้อยละ ๒๘ ที่มีความเห็นว่าการที่ผู้ชายทุบตีทำร้ายร่างกายภริยาตัวเอง “เป็นสิ่งที่ไม่เป็นไร”

ตัวอย่างบทบาทของสตรีกับภาวะผู้นำโลกยุคใหม่ในปัญหาสถานการณ์ Covid-๑๙

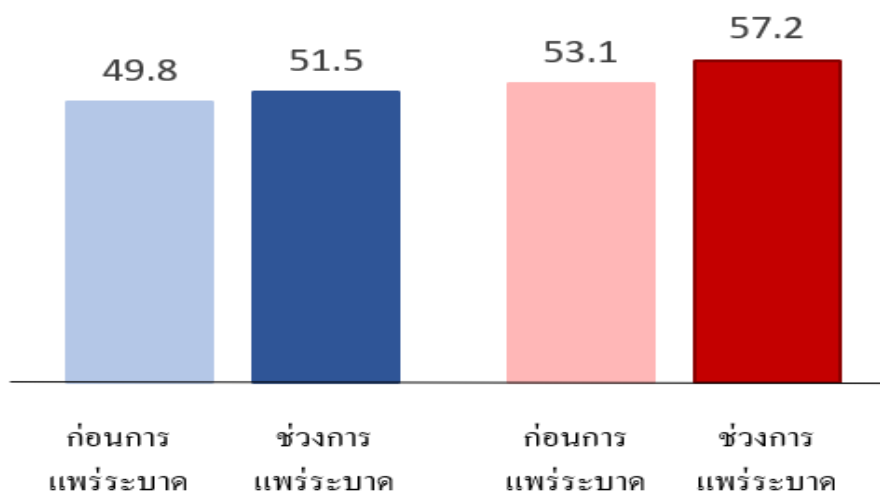
วารสาร Harvard Business Review ฉบับเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๖๔ ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง “Women Are Better Leaders-Especially in a Crisis” ซึ่งสรุปผลรายงานการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ เปรียบเทียบระหว่างผู้นำ เพศหญิง และ เพศชาย ในช่วงเวลาวิกฤต Covid-๑๙ ของ Jack Zenger และ Joseph Folkman ผู้เขียนหนังสือชื่อ “How Leaders Accelerate Successful Execution” สรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

^๙ ชัยทวี เสนะวงศ์, “ผู้นำสตรีมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพดีกว่า : วิกฤต Covid-19” ที่มา website Industry Network

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งสถานการณ์ตอนนั้นเป็นช่วงเริ่มต้นของการแพร่ระบาด Covid-19 มีรายงานการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของภาวะผู้นำ ที่สัมภาษณ์ผู้นำกว่า ๖๐,๐๐๐ คน (ผู้หญิง ๒๒,๖๐๓ คน ผู้ชาย ๔๐,๑๘๗ คน) พบว่า ผู้นำสตรีได้รับคะแนนความเห็นว่า มีประสิทธิผลของภาวะผู้นำดีกว่าผู้นำชาย

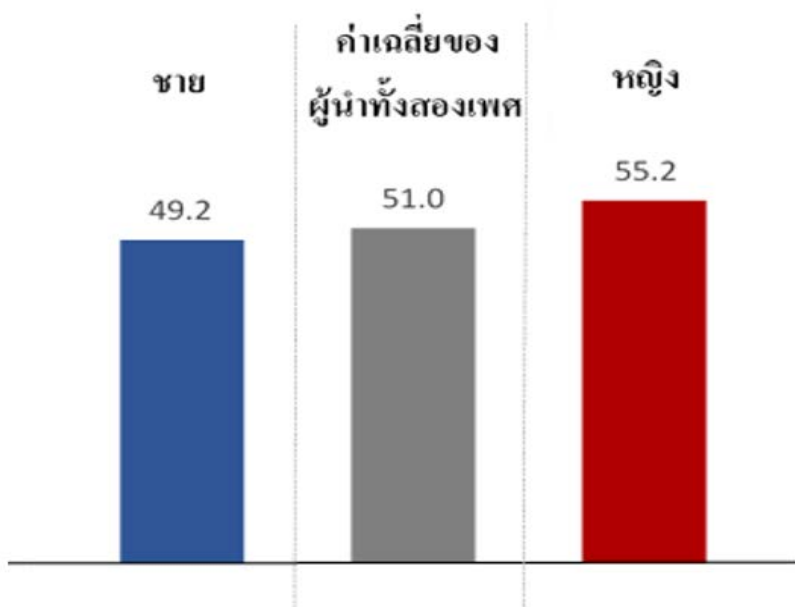
ต่อมาช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ การแพร่ระบาด Covid-19 อยู่ในภาวะวิกฤต Zenger และ Folkman ทำการวิจัยซ้ำอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าในภาวะวิกฤตข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของภาวะผู้นำจะเปลี่ยนไปหรือไม่ การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชาย ๔๕๔ คน และผู้หญิง ๓๖๖ คน ในลักษณะ ๓๖๐-degree assessment (ผู้ตาม เพื่อน ผู้บังคับบัญชา) ในความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของภาวะผู้นำ (Leadership effectiveness) และ การสร้างความผูกพัน ผูกใจ การมีส่วนร่วม (Employee engagement) แล้วนำผลการสำรวจมาเปรียบเทียบกันระหว่างผู้นำเพศหญิง และเพศชาย ในช่วงก่อนการแพร่ระบาด และช่วงการแพร่ระบาด Covid-19 สรุปข้อมูลเป็นรายงานการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของภาวะผู้นำ ได้ดังนี้

๑. ผู้นำสตรี มีคะแนนประสิทธิผลของภาวะผู้นำสูงกว่าผู้นำชาย

เปรียบเทียบประสิทธิผลของภาวะผู้นำ ทั้งก่อนการแพร่ระบาดและช่วงการแพร่ระบาด Covid-19 พบว่าคะแนนภาวะผู้นำของทั้งผู้นำสตรี และผู้นำชายดีขึ้นทั้งคู่ แต่ถ้าเปรียบเทียบคะแนนภาวะผู้นำระหว่างเพศ พบว่าผู้นำสตรีจะมีประสิทธิผลดีกว่าผู้นำชาย

๒. ผู้นำสตรี สามารถสร้างความผูกพัน ผูกใจ การมีส่วนร่วม ได้ดีกว่าผู้นำชาย

ภาพรวมของการสร้างความผูกพัน ผูกใจ การมีส่วนร่วม (Employee Engagement) ระหว่างผู้นำกับพนักงานพบว่าทั้งสองเพศมีค่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ที่ร้อยละ ๕๑.๐ แต่ถ้าเปรียบเทียบระหว่างเพศ ผู้นำสตรีมีความสามารถสร้างความผูกพัน ผูกใจ การมีส่วนร่วม ได้ดีกว่าผู้นำชาย

สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ทักษะที่ส่งผลให้ผู้นำสตรีทำหน้าที่สร้างความผูกพัน ผูกใจ การมีส่วนร่วม ได้ดีกว่าผู้นำชาย มาจากความละเอียดอ่อนกับการทำงานเป็นกลุ่ม (Social sensitivity) เริ่มจากการสื่อสารที่แสดงออกถึงการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) และความเห็นใจ สงสาร (Sympathy) อย่างจริงใจ ให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาไม่แสร้ง และการกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาฝ่าวิกฤตที่ตรงประเด็นที่ดูน่าจะแก้ปัญหาได้ ส่งผลให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ (Trust) ในตัวผู้นำ ซึ่งความเชื่อถือไว้วางใจนี้แหละเป็นพื้นฐานสำคัญของการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ของผู้คนสำหรับการแก้ปัญหาเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Google ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ Google เริ่มโครงการ Project Aristotle พบว่า ส่วนใหญ่ของโครงการที่ประสบความสำเร็จจะมาจากกลุ่มที่สมาชิกในทีมมีจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

สมรรถนะที่ผู้นำสตรีทำได้ดีกว่า :

การวิจัยในครั้งนี้ผู้ทำการวิจัยได้นำสมรรถนะ จำนวน ๑๙ สมรรถนะ มาสอบถามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างถึงประสิทธิผลของผู้นำในแต่ละสมรรถนะ แล้วนำผลสรุปของความเห็นมาเปรียบเทียบกันระหว่างผู้นำสตรี และผู้นำชาย รายละเอียดของคะแนนเปรียบเทียบตามแผนภาพ

สมรรถนะ		คะแนน	
		ผู้ชาย	ผู้หญิง
● ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ			
● กล้าริเริ่มทำในสิ่งใหม่ ๆ	50		60
● การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว	50		59
● การกระตุ้นและจูงใจผู้อื่น	52		59
● การพัฒนาผู้อื่น	49		58
● การสร้างความสัมพันธ์กับผู้คน	51		58
● พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ซื่อตรง สูง	49		57
● การสื่อสารที่สร้างความเข้าใจและทรงพลัง	52		57
● เปิดโอกาสสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงาน	50		56
● ความสามารถในการนำการเปลี่ยนแปลง	51		56
● การตัดสินใจที่มีประสิทธิผล	49		56
● กล้าปรับปรุง เปลี่ยนแปลง	53		56
● การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและการแก้ปัญหา	53		56
● ความเข้าใจสภาพแวดล้อมภายนอกและลูกค้า	54		56
● การผลักดันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์	48		55
● ค่านิยมที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลาย	45		55
● กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนตรงประเด็น	50		55
● มุมมองในการพัฒนากลยุทธ์	54		55
● ความเชี่ยวชาญในเทคนิคทางวิชาชีพ	55		53
● กล้านเสียด	51		52

จากสมรรถนะ ๑๙ สมรรถนะ ที่สอบถามกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ผู้นำสตรีได้รับคะแนนสูงกว่าผู้นำชาย มีเพียงสมรรถนะ “ความเชี่ยวชาญทางเทคนิคในวิชาชีพ” เท่านั้นที่ผู้นำชายได้รับคะแนนสูงกว่าผู้นำสตรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างต่อคำถามที่ว่า “ความคาดหวังและต้องการความช่วยเหลืออะไรจากผู้นำ ในภาวะวิกฤต” สรุปคำตอบสำคัญ ๆ ได้ดังนี้

- ๑.) ต้องเข้าใจอย่างแท้จริงในความตื่นตระหนก ความเครียด และความไม่พอใจ ของผู้คน
- ๒.) ผู้นำที่ความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างทันการณ์
- ๓.) ผู้นำที่ใส่ใจ และลงมือปฏิบัติ ในการพัฒนาคนอย่างจริงจัง จริงใจ ถึงแม้จะอยู่ในช่วงเวลาวิกฤต
- ๔.) ผู้นำที่ศรัทธาและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังในความซื่อตรง ซื่อสัตย์ มีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ และมีความโปร่งใส

เช่นกัน พฤติกรรมของผู้นำทั้ง ๔ ลักษณะ ในช่วงภาวะวิกฤต Covid-19 ผู้นำสตรีทำได้ดีกว่าผู้นำชาย

การวิจัยในครั้งนี้พอจะสรุปได้ว่าในภาวะวิกฤต Covid-19 ผู้นำสตรีจะทำหน้าที่ผู้นำได้ดีกว่าผู้นำชาย (ข้อมูลบางส่วน พบว่าบริษัท ใน Top ๕๐๐ ของโลก มีผู้หญิงเป็นผู้นำระดับสูงสุดเพียง ๒๑ บริษัท เท่านั้น และข้อมูลของประเทศไทย ผู้หญิงเป็นผู้บริหารระดับสูง ร้อยละ ๓๒ เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรเพียง ร้อยละ ๒๔ ผู้หญิงเป็นตัวแทนของประชาชนในรัฐสภาเพียง ร้อยละ ๑๖.๒)

บทบาทของหญิงไทยในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับการเมืองในระบบรัฐสภาของประเทศไทยนั้น หากมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ จะพบว่าแม้ผู้หญิงมีสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ พร้อมกับผู้ชาย หากแต่พัฒนาการของบทบาทผู้หญิงในทางการเมืองระดับชาติหรือการได้มีโอกาสเข้าไปสู่รัฐสภาเป็นไปอย่างล่าช้าประเด็นสำคัญคือ ตัวเลขที่ปรากฏในการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๔ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เมื่อมีการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม คือ การมีระบบเขตเดี่ยวเบอร์เดี่ยวและระบบปาร์ตี้ลิสต์ โดยเฉพาะการศึกษาหลายงานพบว่าระบบปาร์ตี้ลิสต์ในหลายประเทศเป็นระบบที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงได้เข้าไปนั่งในสภาได้มากขึ้น ดังนั้น ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ ซึ่งมีระบบการเลือกตั้งแบบปาร์ตี้ลิสต์ด้วยจึงเห็นจำนวนของผู้หญิงได้มีโอกาสได้เข้าไปนั่งในสภามากขึ้น

การเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๔๔ ด้วยระบบการเลือกตั้งแบบผสม จากข้อมูลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่า ส.ส. ระบบบัญชีรายชื่อซึ่งมีจำนวน ๑๐๐ คน มีผู้สมัครเพศชายจำนวน ๗๙๒ คน ในขณะที่ผู้สมัครหญิงในระบบบัญชีรายชื่อทั้งหมดมี ๑๔๘ คน ในส่วนของระบบเลือกตั้งแบบเขตเดี่ยวเบอร์เดี่ยว มีจำนวน ส.ส. ๔๐๐ ที่นั่ง พบว่าผู้สมัครเพศหญิงจำนวน ๓๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๕ เมื่อเทียบกับเพศชายที่สมัครรับเลือกตั้งจำนวน ๒,๔๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๓๕ ผู้ได้รับเลือกตั้งที่เป็นผู้หญิงได้รับเลือกตั้งจำนวนทั้งหมด ๔๖ คน โดยแบ่งเป็นระบบบัญชีรายชื่อ ๗ คน และแบบแบ่งเขตจำนวน ๓๙ คน[๘] การเลือกตั้งใน พ.ศ. ๒๕๔๘ ผู้หญิงได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๖ คน จากจำนวนบัญชีรายชื่อ ๑๐๐ คน และจากแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๔๐๐ เขต จำนวน ๔๗ คน จากจำนวนที่นั่ง ๔๐๐ คน[๙]

ผลการเลือกตั้งวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ชี้ให้เห็นถึงข้อมูลที่ผู้หญิงลงสมัครมากขึ้นแต่ได้รับเลือกตั้งน้อยลง โดยมีผู้สมัครที่เป็นผู้หญิงได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ทั้งหมด ๗๖ คน จากทุกพรรค คำนวณได้เป็นร้อยละ ๑๔ ซึ่งถือว่าน้อยกว่าหลายประเทศในโลก ผู้หญิงไทยในบริบทการเมืองจึงมีข้อจำกัดทั้งโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งระบบการเลือกตั้ง อันเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง “บทบาทของผู้หญิงในทางการเมือง” กล่าวคือ สังคมยังมีทัศนคติโน้มเอียงในเรื่องมิติหญิงชาย และความเท่าเทียมกันทางเพศ และเนื่องจากทัศนคติ อันโน้มเอียงจึงทำให้เกิดการปิดกั้นโอกาสของผู้หญิงในการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง การขาดสภาพบังคับใช้อย่างจริงจังเนื่องจากในบทบัญญัติทางกฎหมายระบุเพียงว่า “คำนึงถึง” จึงทำให้ไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในเชิงสัดส่วนที่ชัดเจน เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ การรักษาและพัฒนาสภาพทางการเมืองของนักการเมืองหญิงยังต้องมีผู้สนับสนุนทางการเมือง อันประกอบด้วย การสนับสนุนจากครอบครัว เช่น พ่อ แม่ สามีนุ กุญญาติ ในการสร้างความเชื่อมั่นขวัญกำลังใจ แบ่งเบาภาระและความรับผิดชอบบางส่วนของผู้หญิง การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ เช่น ชุมชน กลุ่มเพื่อนบ้าน ในการเป็นฐานเสียงที่ดีในการเลือกตั้ง และเป็นหน่วยสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ อันเป็น ประโยชน์ต่อการ

ปฏิบัติงาน การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเมืองระดับสูง เช่น หัวหน้าพรรคการเมือง ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง เนื่องจากการทำงานการเมือง จะต้องอาศัยความร่วมมือ ความกลมเกลียว ความผูกพัน และการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนนักการเมืองในการทำงานการเมือง ดังนั้น การนำเสนอระบบโควตาผู้หญิง (Gender Quota System) ซึ่งเป็นข้อเสนอที่นำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ทางการเมืองของผู้หญิงในสภาผู้แทนราษฎรเป็นการสร้างพื้นที่ของโอกาสการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้หญิงในระบบรัฐสภา ซึ่งพรรคการเมืองเป็นกลไกหลักของจุดเริ่มต้นในกระบวนการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงในการเลือกตั้งซึ่งมีส่วนในการกล่อมเกลาคิดความ ความเข้าใจและส่งเสริมค่านิยมของความเสมอภาคทางเพศเกี่ยวกับบทบาทผู้หญิงในเมืองไทยและเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้กระบวนการสร้างประชาธิปไตยในพรรคการเมืองและค่านิยมความเสมอภาคและเท่าเทียมปรากฏเติบโตขึ้นในสังคมไทยต่อไป^{๑๐}

การใช้ระบบโควตาเพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศ

ก่อนปี ๒๕๓๘ พบว่า มีเพียงอาร์เจนตินาและเนปาล เพียงสองประเทศเท่านั้นที่มีการใช้ระบบโควตาคำหนดสัดส่วนสมาชิกหญิง-ชายในการเลือกตั้ง แต่หลังจากปี ๒๕๓๘ เป็นต้นมา ได้มีการใช้ระบบโควตาอย่างแพร่หลายในแต่ละภูมิภาค ทำให้จำนวนสมาชิกรัฐสภาสตรีเพิ่มมากขึ้น โดยปัจจุบันมีการเลือกตั้งใน ๘๑ ประเทศ ที่อยู่ภายใต้กฎหมายที่ใช้ระบบโควตานี้ โดยมีสองประเทศที่ออกมาตรการทางกฎหมายใหม่สำหรับระบบโควตานี้โดยเฉพาะ ได้แก่ กฤษฎีกาของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาที่กำหนดสัดส่วนที่เท่าเทียมในการเลือกตั้ง และมาตราใหม่แห่งรัฐธรรมนูญเบนินที่มีการใช้ระบบโควตาในกฎหมายการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ในฐานะข้อมูลการเฉลิมฉลองการครบรอบ ๒๕ ปี ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ พบว่า ในช่วง ๒๕ ปีสุดท้ายของศตวรรษ คือข้อมูลของปี ๒๕๖๓ มีข้อมูลว่า ไม่มีประเทศใดที่ผู้หญิงไม่สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกับผู้ชาย หรือไม่ให้ผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้งอีกแล้ว และในปีเดียวกันนี้มีจำนวนผู้หญิงที่เป็นสมาชิกรัฐสภาทั่วโลกถึงร้อยละ ๑๑.๓ อีกทั้งในปัจจุบันมีผู้หญิงที่เป็นสมาชิกรัฐสภาเกือบร้อยละ ๒๕ อันเนื่องมาจากได้มีการนำระบบโควตามาใช้ในหลายภูมิภาค ทั้งที่กำหนดเป็นกฎหมาย และใช้วิธีให้พรรคการเมืองสมัครใจเอง ทั้งนี้ระบบโควตาจึงเป็นเครื่องมือที่ขับเคลื่อนความก้าวหน้าในการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ผู้หญิงได้เป็นผู้แทนทางการเมืองเพิ่มขึ้น ความคาดหวังก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ในหลายประเทศที่ใช้ระบบสัดส่วนหรือโควตามาใช้แล้วประสบความสำเร็จ การบรรลุจำนวนของสตรีได้ร้อยละ ๓๐ จึงอาจไม่ใช่เป้าประสงค์อีกต่อไป เพราะข้อมูลของบางประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น มีผู้หญิงเป็นสมาชิกรัฐสภาจำนวนร้อยละ ๔๐ มากกว่าใน ๒๔ ประเทศ และมีสามประเทศ ได้แก่ โบลิเวีย คิวบา และสหรัฐอเมริกาบรรลุถึงความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชายในสภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภารวันดามีสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้หญิงจำนวนร้อยละ ๖๐ ดังนั้น

^{๑๐} นิยม รัฐอมฤต, รศ.ดร., สตรีกับการเมือง (ไทย) ที่มาเว็บไซต์ สถาบันพระปกเกล้า

การใช้กลไกโควตาในแง่ของการมีผู้แทนผู้หญิง ในทวีปอเมริกา ได้สัดส่วนของสมาชิกวุฒิสภาสตรีผ่านเส้นร้อยละ ๓๐ แล้ว ในการศึกษาประวัติศาสตร์การเมืองของประเทศต่าง ๆ จะเห็นได้ว่า ระบบโควตาจึงเป็นวิธีการเดียวในอนาคตที่จะทำให้เกิดศักยภาพของการมีส่วนร่วมของหญิงและชายได้อย่างเต็มที่ และเมื่อระบบโควตาเกิดผลสำเร็จจนมีกลุ่มเป้าหมายและกลไกการดำเนินการอื่นที่เข้มแข็งจะตามมา

บทสรุป

สถิติ ข้อมูล และประสบการณ์จากหลาย ๆ ประเทศ ที่ได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นก่อน ซึ่งในหลายประเทศได้นำมาตรการเริ่มต้น คือการนำระบบการให้โควตาแก่สตรีมาใช้ เพื่อผลักดันให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ด้วย เมื่อระบบโควตาที่หากได้ดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและกลไกในการดำเนินการที่เข้มแข็งในการสร้างพลังทางการเมืองให้กับผู้หญิง หรือมีประสิทธิภาพที่ได้จำนวนสัดส่วนจำนวนหญิงชายได้ใกล้เคียงกันในการมีอำนาจตัดสินใจนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อตนโดยตรงได้แล้ว ระบบโควตาหรือระบุจำนวนให้สตรีจะหมดความหมายไป เพราะการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองจะสร้างแรงผลักดันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐสภาที่ต้องคำนึงถึงมิติทางเพศ เปลี่ยนความเข้าใจในมายาคติต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เพื่อสร้างบรรทัดฐานความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อเปิดโอกาสให้คนหนุ่มสาวในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อันจะส่งผลพัฒนาการต่อไปยังกลุ่มคนที่ถูกกีดกันที่หลากหลายต่าง ๆ ให้เข้าสู่เส้นทางการเมือง หรือเข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจชี้ชะตาของตนเองได้ การที่รัฐสามารถผลักดันนโยบายที่สร้างความเสมอภาค ความเท่าเทียมระหว่างเพศและความยุติธรรม โดยไม่ทอดทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไว้ข้างหลัง อันจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในและศรัทธาให้กับมนุษยชนของโลกหรือสมาชิกในประเทศนั้นให้ยึดมั่นและเคารพในหลักการต่าง ๆ อันเป็นหลักสำคัญของหลักประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย พิมพ์ : ครั้งที่ ๑๑ ๒๕๖๔

บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓ ๒๕๔๗

วารสาร

ปริญญ์ ปราชญานุพร, “องค์กรสตรีกับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของหญิงไทยในกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของรัฐ” วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ ๓๔ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๓๗

พระครูรัตนาวริสุทธิ และคณะ “สิทธิสตรีกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย” วารสารพุทธมัตต์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๕)

Website

ชัยทวี เสนะวงศ์, “ ผู้นำสตรีมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลดีกว่า : วิฤต Covid-๑๙” ที่มา website Industry Network

นิยม รัฐอมฤต,รศ.ดร., สตรีกับการเมือง (ไทย) ที่มาเว็บไซต์ สถาบันพระปกเกล้า

วงเสวนาสถิติสตรีเสนอโควต้าผู้หญิงในการเมือง ๓๐% ที่มา เว็บไซต์ il Law เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๓

เวทีสัมมนาวิชาการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๙ ซึ่งจัดโดยสถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักวิจัยและพัฒนา จัดงานสัมมนาวิชาการร่างรัฐธรรมนูญ ที่มาเว็บไซต์ สถาบันพระปกเกล้า

สตรีในรัฐสภา : ปี ๒๕๓๘ - ๒๕๖๓ (Women in Parliament : ๑๙๙๕- ๒๐๒๐) การทบทวนพัฒนาการในรอบ ๒๕ ปี แห่งปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง ที่มา Inter-Parliamentary Union ๑๘๘๙